Št. 260 Poštnina plačana v gotovini (Conto corrente con la posta) V Trstu, v petek 2. novembra 1923. Posamezna številka 20 cent. Letnik XLVII

EDINOST

Izhaja, izvzemši pondeljek, vsak dan zjutraj. Uredništvo: ulica sv. Frančiška Asiškega št. 20, I. nadstropje. Dopisi naj pošiljajo uredništvu. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo, rokopisi se ne [illegible]. Izdajatelj in odgovorni urednik Anton Gerbec. — Lastnik tiskarne Edinost. Tisk tiskarne Edinost. Naročnina za mesec: L 7.—, 3 mesece L. [illegible], 1 leta L 32.— in celo leto L 60.— Za inozemstvo mesečno 4 lire več. — Telefon uredništva in uprave št. 11-57.

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 cent. — Oglasi se računajo v širokosti ene kolone (72 mm.) — Oglasi trgovcev in obrtnikov mm po 40 cent. osmrtnice, zahvale, poslanice in vabila po L 1.—, oglasi denarnih zavodov mm po L 2. — Mali oglasi po 20 cent. beseda, najmanj pa L 2. — Oglasi, naročnina in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv. Frančiška Asiškega štev. 20, I. nadstropje. — Telefon uredništva in uprave 11-57.

Naše šole odpravljene z — zakonom!

Včeraj je izšla «Istarska Riječ» zopet v svoji običajni obliki, t. j. brez italijanskega prevoda, razen «Franine in Jurine», ki sta hotela izpregovoriti to pot par besed tudi svojim sodržavljanom italijanske narodnosti. V ostalem ima list, kakor rečeno, svojo običajno obliko in na uvodnem mestu nahajamo tudi v tej številki par krepkih in možatih besed z ozirom na šolsko politiko rimske vlade v naših krajih. V naslednjem jih posnemljemo tudi za naše čitatelje. Z ozirom na važnost vprašanja naših šol posnemljemo tudi tisti del, ki vsebuje stvari, katere smo javili našim čitateljem že pred par dnevi. «Istarska Riječ» piše torej pod gornjim naslovom:

«Uradni list rimske vlade „La Gazzetta Ufficiale" št. 250 od 24. oktobra 1923 objavlja kraljevi dekret od 1. oktobra t. l. št. 2185. Čl. 4. tega dekreta se glasi v originalu:

«In tutte le scuole elementari del Regno l'insegnamento è impartito nella lingua dello Stato.

Nei comuni nei quali si parli abitualmente una lingua diversa, questa sarà oggetto di studio, in ore aggiunte.

L'insegnamento della seconda lingua è obbligatorio per gli alunni alloglotti, per i quali i genitori e gli esercenti la patria potestà abbiano al principio dell'anno fatto dichiarazione di inscrizione.»

V prevodu:

«V vseh ljudskih šolah kraljevine se vrši pouk v državnem jeziku.

V občinah, kjer se navadno govori drug jezik, se bo ta poučeval kot predmet v dodatnih urah.

Pouk drugega jezika je obvezen za drugorodne učence, za katere so začetkom leta njihovi stariši, ali zakoniti zastopniki zahtevali vpis.»

Čl. 17. se glasi v originalu:

«A cominciare dall'anno scol. 1923/24, in tutte le prime classi delle scuole elementari alloglotte l'insegnamento sarà impartito in lingua italiana.

Nell'anno scolastico 1924/25, anche nelle seconde classi di dette scuole si insegnerà in italiano.

Negli anni scolastici successivi, si procederà analogamente per le classi successive, fino a che, in un numero di anni uguale a quello dell'intero corso, in tutte le classi così delle scuole elementari come delle scuole civiche si insegnerà in italiano.

Con la sostituzione della lingua italiana alla lingua di insegnamento presentemente in uso procederà analogamente l'istituzione dell'insegnamento della seconda lingua, in ore aggiunte.»

V prevodu:

«Začetkom šolskega leta 1923/24 se bo pouk v vseh prvih razredih drugorodnih ljudskih šol vršil v italijanskem jeziku.

V naslednjih šolskih letih se preide zaporedoma tudi na nadaljnje razrede vse dotlej, dokler se ne bo v vseh razredih ljudskih šol, kakor tudi meščanskih, poučevalo v italijanskem jeziku.

Z uvedbo italijanskega jezika kot učnega bo sporedno uveden pouk tudi drugega jezika v dodatnih urah.»

•

Ko so začetkom minulega meseca šolska oblastva izdala odredbo, da se od dne 1. oktobra dalje mora vršiti elementarni pouk izključno v italijanskem jeziku, smo menili, da je to le samovoljno postopanje krajevnih oblastev. Nismo mogli verjeti, da se bo z našim narodom postopalo tako, kakor se ni postopalo niti s Tripolitanci ali Afrikanci. Nismo mogli verjeti, ker nam je bilo celo obljubljeno, da se te naredbe odpravijo. Te obljube se niso izpolnile. Izšel je zakon! Po tem zakonu nam je odvzeto najelementarnejše pravo, ki ga ima vsak narod. Odvzeta nam je pravica do elementarnega pouka v materinem jeziku.

Med tem, ko se nam uničava vse naše kulturno delo v Istri, odpirajo jugoslovanska oblastva nove šole za tamošnje Italijane, ki jih — glasom zadnje statistike — ni v Dalmaciji nad 17.808 od 650.000 skupnega prebivalstva. Ako od teh 17.808 odbijemo 9318 zadrskih Italijanov in 5000, ki so optirali ali se izselili, ostaje v jugoslovenskih državnih mejah samo 4490 Italijanov, za katere so se v šolskem letu 1923/24 odprle štiri nove ljudske šole: 1. v Splitu z 3 razredi, 3 učitelji in veroučiteljem za 108 otrok; 2. v Korčuli z 2 razredoma, 2 učiteljema in veroučiteljem za 42 otrok; 3. v Šibeniku s 5 razredi, 4 učitelji in veroučiteljem za 32 otrok; 4. v Hvaru z 2 razredoma in 2 učiteljema. Razen teh 4 osnovnih (ljudskih šol) je bila otvorjena v Starem Gradu še ena, ki pa se je radi pomanjkanja šolskih otrok zaprla in to na predlog Italijanov samih.

Tako otvarja Jugoslavija peščici dalmatinskih Italijanov štiri šole, dočim se Slovanom v Italiji, ki jih je pol milijona, ne dovoljuje niti ena šola v našem materinem jeziku!

Naših šol ni več!...

Gospodje Latini! Storili ste strašno krivico ne samo nam, ampak tudi tistemu pol milijonu italijanskih vojakov, ki počivajo na Krasu in ki so padli v svetovni vojni. Ti junaki niso padli za to, da nas vi sedaj tako zatirate. Danes, na dan mrtvih, oni jočejo, ker tega niso hoteli, niti niso umrli za to.

Ves civilizirani svet se zgraža.

Proslava petletnice zmage

RIM, 1. Nocoj je min. predsednik Mussolini v palači Chigi sprejel državnega podtajnika on. Acerbo, kateremu je dal navodila za proslavo petletnice zmage. V smislu teh navodil se bo vršila dne 4. t. m. ob 9'30 v cerkvi S. Maria degli Angeli svečana služba božja. Od 10. do 10'30 bodo zvonili po vsej Italiji zvonovi v proslavo spomina velikega trenutka italijanske zmage.

Izgredi v Massa Marittima povodom obletnice pohoda na Rim

RIM, 1. Povodom proslave obletnice fašistovskega pohoda na Rim je prišlo dne 28. t. m. do incidentov med fašisti in karabinerji. Popoldne se je obrazoval sprevod, ki se je napotil na pokopališče, da se položijo venci na grobove vojakov padlih v vojni. Ko se je sprevod vračal, je kakih 10 fašistov predrlo kordon karabinerjev in vdrlo v občinski dom. Pokrajinski zaupnik fašizma in poveljnik tamkajšnje legije je takoj prihitel na lice mesta ter govoril z balkona občinske hiše, priporočujoč množici mir. Obenem je dala prefektura karabinerjem ukaz, da se ima občinski dom takoj izprazniti, kar se je tudi zgodilo.

Agencija Stefani je izdala o tem dogodku poročilo, v katerem se zanikajo vest, češ da je bil občinski dom zaseden vso noč od karabinerjev in da so ti poslednji po dnevu klofutali in pretepali občinstvo. Župan občine Massa Marittima, ki je republikanec, je odstopil z občinskim odborom vred dva dni po omenjenih dogodkih. Izgleda, da odstopijo tudi vsi ostali občinski svetovalci.

Odlok finančnega ministra o izdajanju državnih bonov

RIM, 1. Finančni minister De Stefani je odredil, da se bodo od danes dalje in do nove odredbe izdajali navadni državni boni (t. j. takšni, ki dospejo najkasneje v enem letu) le v toliko, kolikor bo potrebno za nadomestitev ali obnovitev že dospelih bonov ali bonov, ki imajo v kratkem dospeti. Nadaljuje se izdajanje devetletnih bonov po predpisih, ki so v veljavi.

VOLITVE NA GRŠKEM

ATENE, 1. Polkovnik Plastiras je naslovil na narod proglas, v katerem kategorično izjavlja, da se bodo vršile volitve nepreklicno 2. decembra.

Listi poročajo, da je Metaxas odpotoval s svojo soprogo in s tajnikom na krovu neke norveške vlade proti Italiji

Odnošaji med Francijo in Sv. stolico

Pred uspešnim zaključkom pogajanj o dijocezanskih združenjih

PARIZ, 1. Francoski poslanik pri Vatikanu sen. Jonnart je izjavil listu «Matin», da se je imel povrniti na svoje mesto še le v par tednih, toda svoj dopust da mora skrajšati, ker so se začela važna pogajanja, ki se imajo v kratkem dokončati. «Matin» zatrjuje, da se je sporazum glede dijocezanskih združenj v bistvu dosegel že v mesecu maju. Sv. stolica bi želela, da bi bil sporazum odobren tudi od parlamenta, toda mnogi dostojanstveniki iz papeževe okolice smatrajo odobritev parlamenta za gotovo. Razpoloženje obeh zbornic gre zelo v prilog pravilniku za dijocezanska združenja, kakor ga je izdelal Poincaré. Nekateri kardinali, med njimi nadškofa iz Lyona in Bordeauxa, so proti novemu pravilniku, toda večina škofov in predvsem pariški kardinal so mu naklonjeni. Potemtakem je zelo verjetno, da bo mogel senator Jonnart skleniti v Rimu končnoveljaven sporazum s Sv. stolico.

Poljska za svojo gospodarsko obnovitev

VARŠAVA, 1. Govor ministra Kucharskega o proračunu za l. 1924. je napravil v vseh krogih najboljši vtis. Njegov vpliv se je čutil na borzi na ta način, da je tečaj poljske marke takoj poskočil. Od celokupne svote ene milijarde frankov v zlatu od izrednega davka na premoženje je določeno za industrijo 350 milijonov, od tega 115 milijonov za poljsko Gornjo Šlezijo, ki se bodo plačali v treh obrokih v teku prihodnjih treh let.

SPORAZUM MED JUGOSLAVIJO IN BOLGARSKO

BEOGRAD, 1. Šef jugoslovenske delegacije za pogajanja z Bolgarsko dr. Mileta Novaković je prispel iz Sofije v Beograd. Poročal je predsedniku vlade in zunanjemu ministru o poteku pogajanj v Sofiji glede plačila rekvizicijskih tirjatev. V zunanjem ministrstvu je dobil navodila za podpis sporazuma med Bolgarsko in Jugoslavijo glede rekvizicijskih tirjatev, katerih celokupna vsota znaša okoli 200 milijonov bolgarskih levov. Dr. Novaković je zopet odpotoval v Sofijo.

Grški major obsojen na smrt.

SOLUN, 1. Vojno sodišče je obsodilo radi zadnje ustaje: 1 majorja na smrt, 1 stotnika v prisilno delavnico do smrti, 4 častnike v začasen zapor; 10 obtožencev je bilo oproščenih.

Anglija ne bo priznala Renske republike

Spomenica angleške vlade Franciji in Belgiji v zadevi separatističnega gibanja in komisije izvedencev - Angleški predlog za skupno vabilo Amerike za udeležbo pri komisiji - Francoska in belgijska vlada nevtralni v Porenju

PARIZ, 1. Angleška vlada je izročila po svojem poslaniku v Parizu francoski vladi dve spomenici. V prvi spomenici opozarja angleško zunanje ministrstvo francosko vlado na politične posledice, ki bi jih imelo morebitno odcepljenje nekaterih dežel od Nemčije; te dežele niso namreč podpisale versailleskega miru in radi tega niso prevzele nikakih obvez, ki jih nosi nemška država.

Toliko je znano glede vsebine prve spomenice. Nekateri listi sicer poročajo, da spomenica tudi kritizira postopanje francoskih in belgijskih oblastev; toda diplomatski dopisnik agencije «Havas» zanikuje to domnevo. Slično spomenico je prejela tudi belgijska vlada.

V drugi spomenici predlaga angleška vlada, naj bi zavezniki, t. j. Anglija, Belgija, Francija in Italija poslali skupno vabilo ameriški vladi, da bi se dala zastopati po kakem izvedencu v komisiji, ki bo imela nalogo, da prouči plačilno zmožnost Nemčije. Dalje, naj bi se zavezniki zahvalili Ameriki za njeno sodelovanje ter naj bi jo prosili, da bi imenovala svoje izvedence potom svojega zastopnika v odškodninski komisiji.

Poincaré ni imel seveda še časa, da bi mogel že odgovoriti na spomenici, ki sta po mnenju lista «Intransigeant» sestavljeni v zelo prijaznem tonu. Isti list pravi, da bo francoska vlada odgovorila tajno. Neko poluradno poročilo, ki so ga objavili listi pravi, da kar se tiče separatističnega gibanja v Porenju, ne prevzame francoska, kakor tudi ne belgijska vlada, nikake odgovornosti za potek gibanja. Francoska vlada bo pustila separatistom popolnoma prosto roko.

Glede komisije izvedencev je francoska vlada vesela dejstva, da namerava tudi ameriška vlada sodelovati v komisiji; kljub temu pa se zdi, da bo Poincaré zahteval nekaj poprav v tekstu skupnega vabila zaveznikov. Predvsem dela Poincaré za tem, da bi komisija proučila le sedanjo plačilno zmožnost Nemčije ter da bi ostala oblast odškodninske komisije nedotaknjena. Londonski listi poročajo, da je Baldwin poslal enako spomenico tudi italijanski vladi.

RIM, 1. Angleška vlada je sporočila italijanskemu ministru za zunanje zadeve predlog, naj bi zavezniške države skupno povabile ameriško vlado, da sodeluje v komisiji izvedencev. Spričo dejstva, da je italijanska vlada že dala povoljen odgovor glede sodelovanja Združenih držav, odgovor, o katerem je bil obveščen državni tajnik Hughes, je Mussolini pristal na angleški predlog ter je to tudi sporočil italijanskemu poslaniku v Washingtonu.

BRUXELLES, 1. Med sejo ministrskega sveta je Jaspar v ognjevitih besedah poudaril, da so se belgijska oblastva zadržala v Porenju napram separatistom popolnoma nevtralno. Glede položaja v Porurju je minister naznanil, da bo stavka omejena. Glede sestave komisije izvedencev je Jaspar rekel, da so zavezniki sprejeli ameriški predlog.

Oblika grške vlade ostane nespremenjena

ATENE, 1. Včeraj je bil sklican veliki svet, katerega so se udeležili razen vladnih članov tudi bivši minister Zaimis, načelnik liberalne stranke Danglis, načelnik republikanske stranke Pajanesin, predsednik bivše vlade Triandafiletos in razni vojaški zastopniki. Veliki svet je bil sklican, da prouči notranji položaj ter vprašanje morebitnega menjanja vladne oblike. V zadnjem času so se namreč vršila v vojaških političnih krogih zelo živahna razmotrivanja o proglasitvi republike.

Predsednik Gonatas je navzočim obrazložil namen sklicanja sveta. Bivši minister republikanec Karponos je prečital izjavo, ki je poudarjala potrebo, da se vlada izogne vsakemu menjanju vladne oblike v trenutku, ko bi tako menjanje povzročilo v državi velike nemire. Tako menjanje bi bilo upravičeno edino v slučaju, ko bi se upora udeležil tudi kralj. Predsednik Gonatas je izjavil, da se ni kralj popolnoma nič vmešaval v to zadevo. Tudi načelnik venizelistov se je pridružil izvajanjem Karponosa. Po popolnem izjalovljenju Metaxisove ustaje, bo sprava med liberalci in protivenizelisti, ki ne odobravajo ustaje, lahka stvar. Vsi ostali načelniki strank so izrazili isto mnenje.

Po sestanku velikega sveta se je sestal ministrski svet, ki je izdal poročilo, da je vlada, po izmenjanju mnenj z velikim svetom, uvidela, da ni nikakega povoda za menjanje njenih dosedanjih političnih smernic.

Potresni sunki na Španskem in v Maroku.

LOGRONO, 31. V sosednji vasi Padrio so prebivalci zaznali precej močne potresne tresljaje.
LONDON, 31. Iz Melille poročajo, da je hud potres pretresel vse mesto. Po letu 1906 je bilo to najmočnejše potresno gibanje.

Povodnji na Španskem.

MADRID, 1. Iz Valenze poročajo, da so v tej pokrajini napravile povodnji ogromno škodo. Veliko vasi je bilo izpraznjenih. Nekaj hiš je voda porušila.

Poincaré o gospodarskem položaju v Nemčiji

NEVERS, 1. Francoski ministrski predsednik Poincaré je imel ob priliki odkritja spomenika padlim junakom govor v katerem se je, kakor po navadi, dotaknil odškodninskega vprašanja. Spominjal se je junakov, ki so padli na Lotarinškem radi vojne, ki so jo centralne oblasti pripravljale mnoga leta. Bojevniki niso hrepeneli po prazni slavi ali zavzetju, ampak so mirno samo branili svojo domovino in pravico. Ista čustva so strnila vse druge narode okrog Francije in to narode iz Evrope, Azije, Amerike in Afrike. Če so se narodi potegnili za našo stvar, je nadaljeval Poincaré, so to storili, ker so vedeli, da se borimo za pravično in njihovim interesom prikladno stvar. Francija z enim milijonom in 400 tisoči mrtvih je imela pač pravico, da jo je upošteval človeški rod. Zmagovalci so se sestali, da pripravijo mir; ustvarili so nove države, izpremenili meje in vzbudili k življenju nove narode. Francija ni imela in tudi ni zahtevala nikake teritorijalne koristi, ona je samo zavzela to, kar ji je pripadalo in kar ji je bilo nekoč ugrabljeno. Obljubili so ji, da jo bodo varovali pred novimi napadi in da jo bodo odškodovali za škodo, nakar je Francija z zaupnostjo podpisala mirovno pogodbo, dasi ne popolnoma zadovoljna. Sprejela je to pogodbo, ker jo je smatrala vsaj za minimum. Par mesecev pozneje so se jeli glavni temelji te zgradbe rušiti. Nekateri izmed zaveznikov so se pričeli umikati in niso niti ratificirali mirovne pogodbe.

Takoj po sklentvi miru je Nemčija pričela računati, da bodo polagoma zavezniki v odškodninskem vprašanju drug za drugim popuščali ter da se ji bo posrečilo v kratkem času uspavati čuječnost zaveznikov. Francija je čakala potrpežljivo tri leta ter zaman ponovno zahtevala od Nemčije, naj plača vojno odškodnino.

Mnogo prej, ko smo zasedli Porurje ter vzeli v svoje roke jamstva je nemška vlada sistematično organizirali svoj bankrot. Ako nudi danes Nemčija strašen pogled uničene države, katere en del prebivalstva je prisiljen, da berači in drugi del se širi s svojim bogastvom, je treba pripisovati dejstvu, da je hotela Nemčija to sama. Dežela ni obubožala, ampak samo država in srednji sloji. Nemčija je še vedno bogata, ima na svojem ozemlju neizmerne vire bogastva, katerih so se veliki industrijalci na škandalozen način polastili. Te vire industrijalci in bankirji izrabljajo, ne da bi pri tem kaj dali državi in proti katerim se država ne upa nastopiti z energično akcijo, da bi tudi oni izpolnjevali dolžnosti državljanov. Odtod izvira navidezna revščina države in pa preresnična revščina intelektualnih slojev, malih trgovcev, malih obrtnikov, delavcev; toda nemški kmet ni nesrečen, nemški kmet živi udobno in ima v svoji posesti zemljo, orodje in živino, stvari, s katerimi danes francoski kmet ne razpolaga. Kar se tiče velikih zemljiških lastnikov, ti niso obogateli kakor industrijalci in trgovci, ampak so se znali okoristiti od inflacije. Znali so si pridobiti ogromne vsote in ravno ti lastniki propagirajo za pruski militarizem. Edino na ta način si lahko razlagamo dejstvo, da so socijalisti in demokrati za to, da Nemčija plača prejkomogoče vojno odškodnino. Veliki posestniki, mogočni industrijalci in bankirji, ki imajo v rokah nemško bogastvo, so ga znali spraviti na varno v inozemstvo. Oni, z eno besedo povedano, ki imajo denar, nočejo plačati. Vlada, ki bi hotela izpolnjevati svoje obveze bi jih lahko prisilila, da plačajo. Toda niti ena izmed vlad, ki so sledile druga drugi v Berlinu, ni imela poguma oprostiti se one birokracije, ki je še vedno zastrupljena od imperijalističnega duha. Nobena nemška vlada ni imela poguma zaustaviti propagando po maščevanju in sovraštvu, ki jo pospešujejo dan za dnem nemški nacijonalistični krogi.

Nobena vlada ni imela poguma preprečiti to propagando, ki se je širila po šolah in v armadi, nobena vlada se ni upala razorožiti vojaštva v smislu versailleskega mira. In na ta način so nemške vlade pripravljale ugodno polje sedanji zmešnjavi v Nemčiji.

Poincaré je zaključil tako-le: Ni je bolj enostavne in odkrite stvari, kakor je zadržanje Francije. Mi nimamo nikakih skrivnih namenov, toda mi tudi nočemo, da Francija propade in da se na ta način obogatijo nemški magnati, katerih samodržtvo pravzaprav še vedno vlada nad nemško republiko. Nočemo, da nemška država kuje načrte za maščevanje, da nemška država gre celo v Ameriko in dela proti edinstvu Francije. Nočemo dalje, da nemška vlada protestira proti vrnitvi Alzacije-Lotarinške v naročje njene matere. Tudi nočemo, da še nadalje organizira vojaštvo in gradi obrambna sredstva. In to je vse. Mi nismo napadli nikakega ozemlja, spoštujemo svobodo vseh narodov, želimo živeti s svojimi zavezniki v prijaznih in zaupnih odnošajih in konečno ne zahtevamo ničesar drugega, kakor da vzpostavimo z Nemčijo odnošaje dobrega sosedstva. Toda tu je pogodba, ki je zapečatena s krvjo naših mrtvih. Ta pogodba je sveta stvar, katere ne bo smel takniti nihče.

Pogoji socijalistične stranke za ohranitev koalicije

Hitler grozi - Stresemann obolel

BERLIN, 1. Parlamentarna skupina socijalistične stranke je sprejela resolucijo, ki vsebuje pogoje, pod katerimi je socijalistična stranka pripravljena še nadalje sodelovati v vladi. Resolucija zahteva, da se mora sedanjemu izjemnemu stanju odvzeti na vsak način vojaški značaj; državna vlada mora storiti glede Bavarske takoj potrebne ukrepe, ki jih predvideva ustava; vzdrževanje javnega reda na Saškem naj se poveri redni policiji.

Demokrati smatrajo, da je zadeva na Saškem rešena, ker je bila že sestavljena nova vlada in je bil civilni guverner Heinze odpoklican. Heinze se je že vrnil v Berlin. Predsednik republike je namreč preklical izjemne odredbe za vzpostavitev reda na Saškem.

Kancelar Stresemann je obolel ter je na nasvet zdravnikov ostal v postelji. Radi tega se konferenca socijalistične parlamentarne skupine ni vršila danes zjutraj. Ministrski svet, ki je bil tudi sklican za danes zjutraj, je moral tudi odložiti sejo. Vršila se bo brzkone popoldne v bolnikovi sobi.

Vojaške priprave na Bavarskem

«Acht Uhr Abendblatt» prinaša poročilo iz Weimarja, ki trdi, da je vest o vojaških pripravah s strani bavarskih organizacij na meji med Turingijo in Bavarsko popolnoma točna. Podrobna poročila o tem gibanju je tudi prejela berlinska vlada. Pri organizaciji vojaštva pomaga generalu Hitlerju stotnik Ehrhardt, znani član nekdanje teroristične organizacije v Koburgu. Ehrhardt je uradno prevzel poveljstvo nad revolucijonarnimi četami ter namerava brzkone vdreti v Turingijo.

Socijalistični listi so bili prepovedani na Bavarskem. Nacijonalistična propaganda se širi s silovito naglico. Neka resolucija sestanka patrijotičnih organizacij pravi, da zamore edino diktatura rešiti deželo pred polomom.

Hitler je včeraj v Nürnbergu spet govoril. Rekel je: Berlin je srce marksizma; edino sunek v srce, zamore pobiti mogočnega sovražnika. **Edino takrat, ko bo zavihrala na berlinskem gradu črno-belo-rdeča zastava, bo rešeno nemško vprašanje.**

Nemški separatisti zasedli nova mesta

KOBLENZ, 1. Včeraj so zasedle čete porenske republike več krajev. Pogajanja o emisiji novega denarja se bodo nadaljevala.

Kronprinz se vrne v Nemčijo

LONDON, 1. Reuterjev dopisni urad pravi, da je prejel iz nizozemskega vira poročilo, da bo nemška vlada dovolila bivšemu prestolonasledniku, da se sme vrniti v Nemčijo pod pogojem, da se umakne na svoja posestva.

ŽELEZNIŠKA NESREČA PRI MARIBORU

MARIBOR, 1. Včeraj zjutraj se je na Teznu pri Mariboru dogodila velika železniška nesreča, ki pa k sreči dosedaj ni zahtevala človeških žrtev. Brzovlak štev. 204, ki je privozil ob 1'25 iz Budimpešte, je pred postajo Tezno pri Mariboru navzlic signalnemu znamenju «Stoj!» zavozil na postajo. Istočasno je s postaje odšel vlak št. 821. Oba vlaka sta s silovitostjo treščila drug ob drugega. Več voz z obema lokomotivama je skočilo s tira.

MARIBOR, 1. Včeraj ob 1'25 je po uradnem poročilu zavozil z največjo hitrostjo brzovlak št. 204, prihajajoč iz Budimpešte v tovorni vlak št. 821, ki je ravno vozil iz postaje Tezno. Vzrok trčenju obeh vlakov je neprevidnost strojevodje. Materijelna škoda je velika. Poškodovani so trije vozovi brzovlaka in dva voza tovornega vlaka. Poškodovani ste tudi dve lokomotivi. Človeških žrtev ni bilo. Težko poškodovan je kurjač, ki si je zlomil roko, strojevodja je dobil samo lahke telesne poškodbe. Več potnikov je pri trčenju dobilo praske. Takoj ugotovljena preiskava je dognala, da strojevodja ni pazil na znamenje «Stoj!». Brzovlak je imel dve uri zamude. Tudi drugi vlaki so vozili z dve in triurno zamudo.

Glavno glasilo demokratske stranke

BEOGRAD, 1. Demokratski klub je imel v torek sejo, na kateri je razpravljal o izdajanju glavnega organa demokratske stranke. Določen je poseben odbor iz poslancev Ljube Davidovića, Svetozarja Pribičevića, dr. Kosta Kumanudija, dr. Šumenkovića, dr. Voje Marinkovića, dr. Šečerova, Agatanovića in dr. Borisavljevića, ki ima prevzeti funkcije redakcijskega odbora glavnega organa demokratske stranke.

Sprva bo izhajal list samo dvakrat na teden, s 1. januarjem pa postane dnevnik.

Demokratski klub je tudi izključil iz stranke Miljutina Rajića, ker je v zadnjem času ljuto napadel Ljubo Davidovića in poslanca Pečića.

Posvetitev prve cerkve v oškodovanih krajih na Francoskem.

NANCY, 1. Dne 20. novembra bo papeški nuncij mons. Cerretti blagoslovil novo cerkev v Ancerviller. To je prva cerkev, ki je bila vzpostavljena v porušenih krajih.

Tutankamenov grob zasut.

LONDON, 1. Iz Luxorja prihaja vest, da je vhod v Tutankamenovo grobnico zasulo 1500 ton zemlje, s katero je bil grob pokrit, da bi ga tatovi ne okradli.

DNEVNE VESTI

Poglavje o slabih svetovalcih

O manifestacijah, ki so se vršile pretekli pondeljek v Ljubljani in po drugih središčih Slovenije in tudi Hrvatske in na katerih so bile sklenjene ostre resolucije v prilog boljšemu ravnanju s slovansko manjšino v Italiji, smo mi dosledno molčali, dasi bi bili mogli poročati o njih po istem viru, ki se ga radi in izdatno poslužujejo tudi tukajšnji laški listi. Tega pa nismo storili in smo hoteli o njih dosledno molčati. In to predvsem vsled tega, ker se dosledno držimo načela, da obstoji naša obmejna naloga v tem, da služimo z vsemi sredstvi, s katerimi razpolagamo, ideji prijateljskega sosedstva in sodelovanja med slovanskim in italijanskim plemenom. Pri tem smo prepričani, da služimo na ta način najboljše in najizdatneje tudi interesom naše manjšine kot takšne in obenem obmejnim interesom naše države. Dosledni tej svoji — recimo — obmejni politiki se izogibamo vsega, kar bi znalo tostran ali onstran meje vznemirjati duhove in povzročati slabo razpoloženje za medsebojno dobro sosedstvo. To nam je bilo pred očmi tudi te dni, ko smo namenoma opustili vsako poročanje o manifestacijah, demonstracijah in resolucijah, o katerih so nam bila na razpolago obširna poročila.

Da smo se morali — proti naši volji — izneveriti temu svojemu sklepu glede dogodkov v Ljubljani in jih danes omeniti na tem mestu, naj bo tudi samo mimogredè, ni naša krivda. Včerajšnji «Piccolo» je namreč objavil člančič, v katerem nas stavi v neposredno zvezo z omenjenimi dogodki na način, ki zahteva z naše strani par besed mirnega a odločnega odgovora. V omenjenem članku, ki nosi naslov «Slabi svetovalci», piše «Piccolo» med drugim sledeče: «Medtem ko so belgrajski krogi in velik del tiska prisiljeni ugotoviti, da politika našega ministrskega predsednika — ki je zgrajena na dejstvih in ne na laskavih obljubah — povsem odgovarja programu prisrčnega sporazuma, iščejo mali slovanski krogi v naši hiši vsako pretvezo, da bi vplivali na škodo politike obeh odgovornih vlad na jugoslovanske kroge, ki so najbolj razpaljeni od sovraštva napram Italijanom in od nacijonalizma. Ni prvi krat, da moramo ugotoviti vlogo slabih svetovalcev, ki jo igrajo Slovani Julijske Krajine napram slovanskim krogom onkraj Alp. Vsak najmanjši incident se napihuje in izkorišča, da se vzdržuje nesporazum med Rimom in Belgradom. Namesto da bi si prizadevali biti dobri državljani države, h kateri pripadajo vsled neodpravljivega zaključka zgodovine, izrabljajo sistematično svoje več ali manj odkritosrčne pritožbe v svrhe, s katerimi škodijo bolj ko Italiji sami predvsem gospodarstvenim interesom kraljevine SHS. ... Naši Slovani si ne smejo domišljevati, da bi morala biti politika Italije napram njim pod nadzorovanjem in vplivom onih jugoslovenskih političnih krogov, ki poleg tega da ne ljubijo Italije, ne ljubijo v bistvu niti Srbije ter tem bolj kričijo in se kažejo tem bolj navdušene od gorečega nacijonalizma, čim manj odkritosrčna so njihova čustva in njihova vdanost napram ideji enotne jugoslovenske države. Ljubljana ne more biti poklicana, da bi imela kak vpliv na naše zadeve, tudi vsled tega, ker so spekulacije njenih nacijonalističnih krogov s skromnimi pokrajinskimi epizodami iz življenja julijskih Slovanov največkrat le posredne pretveze za borbo proti jugoslovenski vladi na polju notranje politike. Skratka, čas je da postane jasno, da julijski Slovani, če že ne koristijo Italiji, delajo Jugoslaviji naravnost slabe usluge, in to tem bolj, čim večja je njihova jeza proti srbskim krogom, ki se obdolžujejo, da se hočejo sporazumeti z našo državo».

Tako se glasi dobesedno «Piccolovo» modrovanje. V njem je izražena vsa «obmejna politika» tega lista, ona nesrečna in usodna politika ščuvanja in šuntanja italijanske javnosti k sovraštvu proti našemu življu na tem ozemlju. To je dedščina, katere se «Piccolo» ne more otresti, a obenem tudi ona značilna poteza vsega njegovega delovanja, vsled katere mu kljub njegovemu pretežnemu vplivu, ki ga ima na tukajšnje laško javno mnenje, ne pritiče prilastek resnega lista. Obrekovanje našega življa pred italijansko javnostjo je njegovo staro orožje v protislovanski gonji, ki jo od časa do časa sistematično uprizarja. Tako grdo obrekovanje je tudi podtikanje, češ da smo mi krivi, da je prišlo do gori omenjenih manifestacij v Jugoslaviji, češ da mi nalašč tožimo in protestiramo, samo da bi izzvali onstran meje nezadovoljstvo in preprečili sporazum med Belgradom in Rimom. Ne, dragi «Piccolo», mi tožimo in protestiramo, da nas čuje predvsem Rim, od Rima zahtevamo, da nam prizna naše pravice do narodnega in kulturnega življenja tu v mejah države! Ako sliši naše pritožbe tudi ostali svet, je pač naravno v našem XX. stoletju, ko se ne more javnosti nič več prikrivati, ko gre vse skoz rešeto njene kritike in sodbe. Da je «Piccolu» neprijetno, da so imeli zadnji protislovanski ukrepi vlade tolik odmev ravno v Jugoslaviji, razumemo prav dobro, toda s tem, da skuša ta pojav razlagati kot posledico našega umetnega jadikovanja in celo šuntanja političnih krogov onstran meje, kaže svoje popolno nerazumevanje patologije ljudskih mas in dela celokupnemu jugoslovenskemu narodu onstran meje zelo dvomljiv kompliment. Tudi mi bi rajši videli, da bi se vršile v Ljubljani in drugod po Jugoslaviji Italiji prijazne manifestacije namesto takšnih, kakršne so bile te dni. To je popolnoma v skladu z našo obmejno politiko, ki smo jo uvodoma označali. Da je temu žal drugače, ni gotovo naša krivda, temveč jo nosijo tisti resnični in dejanski slabi svetovalci, ki priporočajo vladi v Rimu in branijo sedanjo politiko v novih pokrajinah, ki povzroča onkraj meje omenjeno neprijazno razpoloženje. In med te slabe, v resnici slabe svetovalce spada v prvi vrsti tržaški «Piccolo»!

Ako pa nas hoče «Piccolo» smatrati kljub vsemu za one «slabe svetovalce», po katerih kriku in joku se ravna jugoslovensko javno mnenje, nam daje s tem le potrdilo, kako upravičeno je naše naziranje o ogromni važnosti vprašanja julijskih Slovanov za oni sporazum med Rimom in Belgradom, za katerega se tako vneto zavzemlje «Piccolo» in ki ga odkritosrčno želimo tudi mi. Ako mu je res kaj na tem, da pride do pravega razpoloženja za tak sporazum, potem ne sme ustvarjati predpogojev zanj s hiperavstrijsko metodo «Divide onstran meje in impera tostran nje», kakor dela v svojem včerajšnjem članku. Tudi v tem se kaže popolno pomanjkanje pravega razumevanja slovanske duše. Na drugi strani pa je trditev, da bi bili takšni neverjetni poskusi, kakor je bila odredba o dvojezičnosti naših listov, dalje odprava slovanske ljudske šole in razni drugi raznarodovalni ukrepi, naperjeni proti našemu ljudstvu, le skromne pokrajinske epizode, tako gorostasna in tako drzna, da smo prepričani, da se je mora sramovati sam «Piccolov» pisec, ako ima količkaj čuta za pravo mero v pisanju za javnost!

Torej, gospodje, slovansko vprašanje je tu, priznavate ga sami, dasi po ovinkih, priznavate dasi po istih ovinkih, da je na poti sporazumu med Rimom in Belgradom, ki je toli potreben v interesu obeh držav in predvsem naše dežele. Pustite torej ovinke in uberite ravno pot, ki edina pelje k njega rešitvi. Te dni ste se pogumno zavzeli za nekatere julijske interese. Bodite dosledni in nastopite za največji interes, za vsaj delno rešitev slovanskega vprašanja. Priporočajte v ta namen vladi, naj izpremeni zakon o ljudskih šolah, kolikor odreja odpravo naših šol. Le tako boste delali za tisti pravi sporazum, ki ga vsi enako toplo želimo. V ta namen pa je seveda treba malo več poguma, nego ste ga imeli povodom odredb o dvojezičnosti listov, ki ste jih zavračali in pobijali še le tedaj, ko ste se prepričali, da je tudi Mussolini na vaši strani! To je «slabih svetovalcev» dober svet.

Kar pa se tiče našega delovanja, moramo naglasiti, da je odkrito in javno. Dejstvo, da protestiramo proti krivicam, ki se nam godijo, in jih obsojamo, pa je dokaz, da si prizadevamo biti dobri državljani. Ako bi hoteli biti slabi, kakor nas predstavlja «Piccolo», bi se le veselili pogrešk vlade in posameznih oblastev v naši deželi po načelu: «Quanto peggio, tanto meglio!»

Trojici gospodov prefektov!

Vi ste, gospodje prefekti, te dni storili, kar ste storili. Izdali ste «ukaz, «che forse non morrà.» .... Kakor ste mogli opaziti tudi sami, smo se mi uklonili temu ukazu in storili isto, kar ni n. pr. Radecki nikdar zahteval od vas. Mi smo enojezične slovanske liste spremenili v dvojezične.

Naši listi so na vašo zapoved izšli v dveh jezikih. Videč to veliko svojo slavo, ste se, gospodje trije prefekti topili od sreče in blaženstva.

«Fu vera gloria la vostra? — Ai posteri l'ardua sentenza!»

Toda ta famozni ukaz, ki je v teh svitlih dneh «della Marcia su Roma» nekako sličil navadnemu pohodu «contro il buon senso», je bil minule sobote — razveljavljen!

To nas ni niti najmanje razveselilo, kakor nas ni užalostilo, ko ste ta svoj sloviti ukaz postavili v veljavo. Nas ne more nič več ne razveseliti, ne užalostiti. Ne užalosti nas niti tisto, kar nam še pripravljate. Ker, gospodje prefekti, mi nismo neumni; vemo in občutimo, da pride za tem kaj drugega, še hujšega! Pride — pride! Toda mi smo postali apatični, kakor vidite. Saj mi smo «balkanci», a to se pravi v prvi vrsti — fatalisti. Kar ima biti — bo!

In nismo imeli zlega srca za vas, trije gospodje slavni prefekti. In tudi danes ga nimamo. Ne mi nimamo zlega srca za vas, gospoda prefekti! Nasprotno: nas boli hudo, da se je «Piccolo» nedavno tako nedostojno obregnil ob vas. In to ravno tisti «Piccolo», ki je vsemu temu največ kriv. Recite, gospodje prefekti slavni, ali je list od tistega dne, ko ste vi prišli v te kraje, prenehal z napadi na nas?! Kolikokrat nas je že obdolžil veleizdajstva in drugih večjih in manjših grehov proti Italiji! Vi ste vse to čitali in — verjeli! Kako naj bi ne verjeli gospodu Mayerju?! Sedaj pa, ko ste — ne zamerite gospodje! — v svoji veliki prostodušnosti in brezprimerni lahkovernosti storili, kar ste storili — sedaj postopa «Piccolo» z vami, kakor da ste, gospodje prefekti, njegovi — vajenci! Ko vas je s svojim pisanjem zavedel na tenek led, sedaj se dela nevednega. Mondo birbone!

Vam pa, prefekti slavni, bi priporočili samo eno — a to ne v našem, ampak v francoskem diplomatskem jeziku: Surtout pas trop de zèle! Pas trop de zèle, Messieurs, le trois préfets!...

Ako pa ta famozni ukaz, ta bistroumna Minerva ni prišla iz vaših velecenjenih glav, ampak vam je bila podtak njena iz Rima — potem pa bi vam priporočili, da bi v slučaju drugi krat — ki morda ni več daleč — preskrbite črno na belem tisto, kar se zahteva od Vas, a to bo v popolnem skladu s tistim prelepim italijanskim rekom: «Carta canta, villan dorme...» («Istarska Riječ»)

Nalezljive bolezni v našem mestu. V tednu od 20. do 27. 10. 1923. so bili v našem mestu sledeči slučaji nalezljivih bolezni: davica 6, škrlatica 47, trebušni legar 19, paratifus 1, porodna mrzlica 1, trakom 21, ospice 18, malarija 2, osepnice 3. Umrle so: vsled škrlatice 4 osebe, 2 osebi vsled trebušnega legarja in ena vsled porodne mrzlice.

Društvene vesti

«Mlinar in njegova hči.» To krasno narodno igro priredi šentjakobska «Čitalnica» prihodnjo nedeljo, dne 4. t. m. ob 5. uri popoldne v dvorani DKD pri Sv. Jakobu. Igra je žela povsod ogromen uspeh in smo prepričani, da bo tudi to pot sijajno uspela, posebno ker so igralci na višini svojih vlog. V nedeljo torej vsi k Sv. Jakobu.

Opomba. Radi dekreta proti kužnim boleznim, ki velja do 5. t. m., je prepovedan vstop otrokom, ki niso še stari 14 let.

Iz tržaškega življenja

Otrok se oparil z vrelo vodo. Včeraj predpoldne je bila prepeljana v mestno bolnišnico 3-letna Libera Posco, stanujoča v Bujah v Istri, imela je široke opekline po raznih delih telesa. Stariši, ki so jo spremljali, so povedali, da se je mala neopaženo skobacala doma na ognjišče ter prevrnila nase lonec vrele vode. Mala ponesrečenka je ostala v bolnišnici. Njeno stanje je precej nevarno.

Samokres rokovnjača Colariga? Predsinočnjim je železniški uradnik Fran Bresigar, stanujoč v ulici Cesare Battisti št. 6 našel na nekem zidu v ulici Rossetti nabasan samokres, na ročaju katerega je bilo vdolbeno ime znanega rokovnjača Colariga, ki ga policija že več mesecev brezuspešno zasleduje. Bresigar je nesel najdeni samokres na orožniško postajo v ulici Istituto, kjer so ga orožniki zaplenili.

Ni znano če je samokres bil last Colariga; mogoče je tudi, da je kak prijatelj drznega rokovnjača pustil tam orožje z namenom, da bi spravil policijo na krivo sled.

Krvav dogodek na parniku «Pilsna». Pomorski natakar ustrelil glavnega komisarja in težko ranil glavnega natakarja. Na Lloydovem parniku «Pilsna», zasidranem ob pomolu št. 3 v stari prosti luki, ki je imel snoči ob 23. uri odpluti v Bombay, se je tik pred odhodom nepričakovano odigral krvav dogodek, pri katerem je na tragičen način prišel ob življenje glavni komisar paroplovne družbe tržaškega Lloyda Karel Ferles, star 40 let; druga žrtev je bil glavni natakar na parniku «Pilsna», 54-letni Ivan Lach, stanujoč v ulici Gianbattista Tiepolo št. 8. Krvavo dejanje je izvršil tretji natakar Marijan Gruden, star 30 let, stanujoč v ulici Giulia št. 35, tudi vkrcan na istem parniku.

Dogodek, ki ga hočemo orisati v glavnih potezah, je sledeči:

Kakor navadno vsakokrat pred odhodom parnika, je tudi snoči glavni komisar Ferles izvršil splošen pregled, če je na parniku vse v redu. Bil je že gotov s tem poslom, ko mu je glavni natakar Lach hotel še pokazati neko novo kabino. Potem sta moža, pomenjkujoč se, šla po hodniku prvega razreda, ustavila sta se na koncu pod stopnicami, ki vodijo na krov. Ferles se je ravno poslavljal od Lacha, ko se je na vrhu stopnic pojavil natakar Gruden, ki je, ne da bi zinil besedice, potegnil samokres ter z bliskovito naglico izpalil zaporedoma pet strelov. Ferles in Lach sta se zgrudila na tla vsa krvava.

Streli so povzročili med številnimi potniki in mornarji veliko vznemirjenje. Nekateri mornarji, med katerimi sta bila tudi dva čuvaja družbe Tiz, so pohiteli proti mestu, odkoder je bilo slišati pokanje. Srečali so Grudna, ki je stal na stopnicah ter še vedno tiščal v desnici samokres. Brez vsakega odpora se je pustil razorožiti in aretirati.

V tem času so drugi mornarji priskočili na pomoč ranjencema. Prenesli so ju nemudoma v neko kabino, kamor je nemudoma prihitel na parniku nameščen zdravnik. Ta je takoj uvidel, da so rane, ki jih je zadobil Ferles smrtno nevarne; bil je ranjen v trebuh, krogla mu je predrla jetra; poleg tega je imel še dve rani na hrbtu. Kljub hitri pomoči je nesrečni mož v par minutah umrl, vsled notranjega izkrvavljenja. Lach je bil ranjen na levi nogi; krogla mu je obtičala v kolenu. Ranjencu so za silo obvezali rano ter ga nato z avtomobilom «Zelenega križa», ki je med tem časom dospel tja, prepeljali v mestno bolnišnico.

Truplo Ferlesa je ostalo na krovu parnika, katerega odhod je bil odložen, dokler ne pride na lice mesta sodna komisija, da izvrši predpisan izvid.

Gruden je po svojem strašnem zločinu ostal popolnoma hladnokrven. Mirno je sledil čuvajem, ki so ga odvedli na pristaniški policijski komisariat. Medpotoma si je prižgal cigareto ter rekel, da mu je žal, da ni ubil Ferlesa. (Očividno ni še znal, kakšne posledice je imelo njegovo strašno dejanje).

Izid zasliševanja ni še znan. Zdi se pa, da je ozadje tega krvavega zločina maščevanje. Gruden je bil namreč enkrat na povelje Ferlesa za kazen radi neke nerednosti v službi, odstavljen za 4 mesece iz službe.

Lach je bil menda ranjen le po naključju.

Mali oglasi

UČENEC 14—15 let star, poštenih staršev, se sprejme v trgovino z mešanim blagom. Istotam se sprejme tudi trgovski pomočnik, eventuelno kompanjon, s primerno svoto gotovine. Naslov pri upravništvu. 1538

BABICA, avtorizirana, sprejema noseče. Govori slovensko, Slavec. Via Giulia 29. 1413

TRGOVSKI POMOČNIK, mešane stroke, išče službe. Gre najraje na deželo. Naslov pri upravništvu. 1533

KUPUJEM srebro in zlato. Plačam po najvišjih cenah. Sprejemam popravila ur in zlatih predmetov. Urar Kette, Ferriera 9. 1525

KRONE 1.80, goldinarje 4.80, dvajsetkronske zlate L 88.— Večja množina — cena po dogovoru. Via Pondares št. 6/I. 44

SKLADIŠČE, majhno, se odda v Rojanu, Piazza tra i Rivi 4, likarica. 1539

BRILJANTE, zlato, srebro in platin po najvišjih cenah. Dajem predujme na dragulje. Pertot, Via S. Francesco 15, II. (45)

KRONE, srebro, zlato in platin kupujem. Plačam več kot drugi. Zlatarna Tovh Albert, Trst, via Mazzini 46. 59

BABICA, diplomirana, sprejema noseče. Največja snaga. Tajnost zajamčena. Govori slovensko. Corso Garibaldi 23/I. 1506

KRONE, goldinarje, plačam stotinko dražje na objavljenih cenah. Dvajsetkronske zlate L 89. Zlatarna Ponte della Fabbra. 1522

GOZDNO POSESTVO, 80 oralov, z 18.000 m³ smrekovega in bukovega lesa, 6 km od postaje ob državni cesti, se radi družinskih razmer proda za Din 800.000.—. Pojasnila daje Dr. Josip Grablovic, odvetnik v Ljubljani. 1529

Banco Metalli Preziosi
via Borsa 2
kupuje
zlato, srebro, platin, novce in briljante.

Zaloga domačih vin.
Vipavsko, istrski refošk in kraški teran. Na debelo in za družine **Via Cunicoli 8,** na drobno in za družine **Via Giuliani 32.**
Priporoča se lastnik
(684) **FR. ŠTRANCAR.**

Najvišje cene plačujem za
K O Ž E
kun, zlatic, lisic, dihurjev, vider, jazbecev, mačk, veveric, krtov, divjih in domačih zajcev.

D. WINDSPACH
Trst, Via Cesare Battisti št. 10 II. nadst., vrata 16 35
Sprejemajo se pošiljatve po pošti.

BANCA ADRIATICA
Ustanovljena leta 1905.
Delniška glavnica Lit. 15.000.000— popolnoma vplačana.
Glavni sedež: Trst, Via S. Nicolò 9 (Lastna palača). — Podružnici: ABBAZIA, ZARA.
Olajšuje vsako trgovsko operacijo z Jugoslavijo
potom zaveznega zavoda
Jadranska Banka v Beogradu Ljubljani in Zagrebu
in njenih podružnic v glavnih mestih Jugoslavije.
Daje kredite za nakup blaga, subvencije na blago. Inkasi efektov in računov. Informacije. Kupuje in prodaja dinarje in druge valute. Jamstvena pisma in druge operacije po najugodnejših pogojih.

PODLISTEK

Ljudmila Pivkova:

KRIMINAL (22)

Menila sem, da mi že nesejo mleko, ko so se vrata drugič odprla. Ne, bila je druga paznica, ki je prinašala — nazirala prinašanje kave. Črna mlaka. Blondina jo je takoj izlila, Klimova jo je okusila in jela pljuvati, jaz sem jo pa malo izpila. Bila je bridka.

Stanje mojega drobnega dekletca se ni boljšalo. Molčalo je, dokler je bilo na rokah in zablejalo je, čim sem jo hotela položiti. Bližala se je doba, v kateri je bilo vajeno najesti se in spati. Sostanovalki sta postajali nervozni zaradi neutišnosti otroka. Blondina mi je rekla, ako se ne bom za mleko energično glasila, da ne dobim ničesar.

Ko so prišle za čas zopet po posodo za kavo, sem zopet ponovila prošnjo, naj mi dobavijo mleka za dete. Tokrat mi je leno odgovorila, da šele pozneje. Na mojo opozoritev, da se dete gladu joče in ali bi ne bilo možno skuhati vsaj moke, ki sem jo imela s seboj, je mignila z rameni in zaloputnila vrata.

Klimova je medtem «pospravljala». Pometla je ozko luknjo, v kateri smo tičale — in bilo je pospravljeno.

Vero sem nosila in jela je dremati. Moji sostanovalki sta mi dajali nasvete. Sedaj pridejo baje pome, da bi šla k doktorju; vsaka mora tako, ki pride sem. Naj se pritožim in on naj mi dovoli mleko.

V resnici so se kmalu odprla vrata in paznica je klicala, naj gre, kdor je na novo došel, na «vizito». Vera je spala. Vzela sem jo in šla z njo po hodniku. Tam nekje na hodniku se je zbirala gruča novink in bolnih, tzv. marodov. In glej, tudi moja sestra je prišla po hodniku. Bila je menda meni podobna: žalost, brezupnost v vsej postavi, zajokane oči, nepristopna napram vsej okolici, gnus in odpor napram vsem in vsakemu se ji je čital. Izjasnilo se ji je oko, ko je zagledala mene. Šli sva druga k drugi, toda ob vprašanju «Kako se ti godi?» sva se dali obe v jok. Zagledala je naju še paznica in zablejala: «Idita narazen!» Nisem dobro umela, ali je bilo nama namenjeno — bilo je namenjeno.

Pred vrati, kjer je ordiniral doktor, nas je uvrstila paznica. Prvi so bili novi, potem marodi. Ne zmebiš se dojma, da si članica take družbe — takšne!

Bila je prostorna, svetla soba. Pri oknu je sedel doktor in njegov pisar. Pristopali so po redu. Vsakega je vprašal doktor po imenu in starosti, kar je pisar vse zapisoval. «Zdrava?» — «Zdrava». — «Dobro. Dalje!»

Mene je že poznal iz policijskega ravnateljstva, kjer sem dvakrat z njim govorila. Tam me je nagovoril z «gospa doktorjeva.» Ko je prišla name vrsta, sem mislila, da — a sprejel me je zelo ledeno, gledal je name tako, kakor na druge in mojo pritožbo, da sem v strašnih razmerah, je odpravil hladno in suho. Spoznala sem, da se ne morem od te instance ničesar nadejati. Z ostalimi pacijentkami je ravnal skoro surovo. Nesimpatičen, odporen človek. Pravila sem si, naj me čuva Bog, da bi ga nikdar ne potrebovala. Na dete se ni niti ozrl.

Na hodniku sva se sešli zopet s sestro. Nisva si imeli kaj povedati, a obema nama je bilo težko pod bremenom teh okolnosti, groznih razmer, v katerih sva se nahajali. Trudila sem se uvideti, da je uradni aparat počasen in da je verjetno, da preteče še mnogo dni, preden se nekaj zgodi, recimo, da se izvede odredba, vsled katere bi bili zares izpuščeni.

Vrnila sem se z Vero na rokah v celico. Iznova sta me opozorili sostanovalki, naj se ne slačim, ker me pozovejo takoj zopet v pisarno na popis. Trdila sem, da so me že popisali včeraj po prihodu. «Tisto ne velja, danes morate iti še enkrat.»

In zares. Klicali so me kmalu. Ostri glas paznice v vratih je ukazoval, naj grem takoj, in sicer takoj. Čemu taka naglica? Oživila me je nada, da se nekaj godi. Dete, ki se mi je bilo ravnokar prebudilo in hotelo spustiti svojo znano pesem, se je pomirilo, ko je bilo zopet na rokah. Tokrat so me vodili nekam težka vrata. Za njimi je bil menda drugačen svet, kajti po tem hodniku so hodili ljudje svobodno, brez spremljevalcev-paznikov. Hodniki brez konca.

Spremljal me je starček-sluga. Koderkoli smo šli, povsod so gledali strmè na nas, name in na dete. «Kaj neki je storila ta, da so jo zaprli z detetom!» to sem čitala v njihovih očeh. Ni mi bilo možno, da bi gledala naravnost, ponosno — saj nisem ničesar počela, zaradi česar bi se morala sramovati — zaradi solz nisem mogla. In tako sem šla. Končno je sluga odprl vrata in me pustil naprej v svetlo pisarno, kakoršne so v novih poslopjih. Pisalne mize so bile tukaj in sluga mi je pokazal k eni.

Po imenu, starosti itd. me je vprašal gospod srednjih let, zdravega, obritega obraza kakor igralec. «Ali veste, zakaj ste tukaj?» Pravim, da so mi to sicer prečitali, toda da je tega bilo toliko in tako groznega, da mi je vse eno.

«Kateri auditor vas je zasliševal?»

Pravim, da ne vem gotovo. Kakšen je bil? Pravim, da je bil manjši, nekoliko siv, ostrih, črnih oči. «Ali je bil morda Steer?» «Da, on je bil.» «Dobro. To sem hotel vedeti. Sedaj lahko greste.»

Slišala sem še odredbo, da imajo poklicati Elo.

Pot nazaj je bila ista: dolgi hodniki, dokler nisem bila za vrati svoje celice. Hotela sem se malo zadržati, da bi videla, odkod pride sestra, a paznica, bistra glava, me je spravila prej pod ključ; čitala je menda na mojem licu, da sem hotela videti svojo «komplotko.»

4. Borba za mleko.

Bila sem prepričana, da bo v celici že mleko za dete. Ni ga bilo. Vera je bila očividno vedno bolj lačna. Poizkušala sem zopet trkati na vrata. Končno je prišla paznica in odprla ne vljudno. Na mojo gorko prošnjo za mleko je molčala. Pravim, da sama ne morem nadajati, ko sama nisem jedla. Surovo me je zavrnila, češ, saj sem imela «kafè». Seveda, tega nisem smatrala za jed, črne, zoprne čorbe, iz katere je bilo pač premalo hrane za mojega dojenčka.

Po njenem ostrem odgovoru me je minila moja pokorna potrpežljivost in pravila sem naglašujoč, da mleko moram imeti in da hočem vedeti, pri kom naj se oglasim. Odgovor je bil, da je zaloputnila vrata.

Razdražena sem bila strahovito vsled tega postopanja in vsled svoje brezmočnosti. Dete je blejalo v pravem pomenu besede, zahtevajoč hrane po svojem načinu. Ni pomagalo več nositi jo in nihati. Hotelo si je svoje pravo izsiliti.

Moji sostanovalki sta sledili vsemu z velikim zanimanjem. Stali sta očividno na moji strani. Ena je omenila: «Tam v kuhinji je mleko, če bi le ne bile gnusobe tako lene, da bi poslale ponj!» Tega nisem mogla verjeti in vobče nisem mogla umeti, da bi bilo kaj takega možno. Pustila sem jo govoriti.

Šla sem zopet trkat na vrata. Trkala sem, udarjala vedno močneje, da so me boleli vsi členki. Brez uspeha. Utrujena se vračam iz smrdljive «predsobe». Ona druga, ki mi nosi Vero po celici, pravi zopet: «Tako vam ne dajo ničesar; morate bolj tolči. Vzemite si nekaj v roko!»

(Dalje).